

Grožnja japonske vlade ne vznemirja Ženeve

Mnenje prevladuje, da Japonska ne bo izstopila iz Lige narodov, ker bi s tem izgubila mandat nad otoki v Pacifičnem morju

Ženeva, 28. marca.—Poročila iz Tokija, da namerava Japonska izstopiti iz Lige narodov, če bo slednja skušala izvajati 15. točko Liginе pogodbe z ozirom na Mandžurijo, so bila tukaj hladno sprejeta. Krogi Lige narodov ne verjamejo, da bi Japonska uresničila grožnjo iz več razlogov.

Tokio se prav dobro zaveda, da bi Japonska izgubila mandat nad otoki v Pacifičnem morju, če bi izstopila iz Lige narodov. Ti otoki so bili prej last Nemčije in leže med Havajem in Filipini. Dasi otoki niso utrjeni, so vseeno velikansega militarističnega pomena za Japonsko.

Tokio tudi ve, da mora vsak član obvestiti Ligo narodov dve leti prej o nameravanem izstopu. V tem času so zaključki, ki jih sprejme Liga narodov, obveščar pridobiti, ako izstopi iz Lige, lahko pa izgubi veliko.

Japonska je že enkrat prej zagrozila z izstopom. Takrat ji je odgovoril sir Eric Drummond, generalni tajnik Lige narodov. Izjavil je, da Liga narodov ne mara izgubiti Japonske, toda vseeno raje vidi, da izstopi kot pa da bi kršila pogodbe, katere je z ostalimi članicami Lige podpisala.

Težave rudarske konference

Dasi pogodba med rudarji in operatorji v Illinoisu poteče v kratkem, ni nikakršna znaka za obnovitev Lewisa povabilen na sodelovanje

Chicago, 28. marca.—Pogajanja med zastopniki dvanajstega premogovnega distrikta in operatorji, ki so pričela pred štirimi tedni, ne kažejo nobene napredka. Obstoječa pogodba poteče 31. marca in dvomljivo je, da bi bila nova sprejeta pred tem datumom. Rudarji zahtevajo višjo mezo, kar pa operatorji odklanjajo. Njihov argument je, da že sedaj plačujejo višje meze kot jih prejemale rudarji na drugih premogovnih poljih. Pravijo, da bo konkurenca operatorjev drugih držav u-bila premogovno industrijo v Illinoisu, ako rudarji ne pristanejo na zahteve za znižanje meze.

Položaj je tembolj kompliciran, ker se nekateri elementi v sindikatu ne strinjajo s konservativnim vodstvom predsednika dvanajstega distrikta. Predsednik John Walker insistira, naj rudarski komitej ponovno odobri obstoječo mezdno lestvico; ako ne, bo tega storiti, je bolje, da se nikoli vrne domov.

Rudarska unija v West Frankfortu je poslala Johna Lewisa, predsednika mednarodne unije, izjav, v katerem ga urgira, naj gre v Chicago ter tam sodeluje pri pogajanjih. V izjavi tudi pravijo, da nasprotujejo redukcijam.

Tekstilni delavci zastavkali Thompsonville, Tenn.—Dve-tiso delavcev je zastavkalo proti Bigelow-Sanford Textile Co., ki je odredila redukcijo meze za deset odstotkov. To je že tretja redukcija v zadnjih šestih mesecih.

ANGLIJA VABI VELESILE NA KONFERENCO

Ekonomska kriza podonavskih držav bo tvorila predmet diskusijam. Francija in Nemčija pripravljene na sodelovanje

London, 28. marca.—Velika Britanija je povabila Francijo, Nemčijo in Italijo na konferenco, ki se bo bavila z ekonomsko krizo podonavskih držav. Uradno naznanilo se glasi, da bo konferenca odprta v aprilu v Londonu, toda detajli še niso bili aranžirani.

Pričakuje se, da bosta premier Tardieu in finančni minister Etienne Flandin načelovala francoski delegaciji.

Vesile bodo razpravljale o politični preureditvi podonavskih držav, o kratkoročnih kreditih Avstriji, Ogrski, Rumuniji, Češkoslovaški in Jugoslaviji ter o raznih drugih problemih ekonomskega značaja, ki se nanašajo na te države.

Veliko Britanijo bosta najbrž zastopala premier MacDonal in Neville Chamberlain in morebiti tudi sir John Simon, zunanji minister. Tardieu je bil zadnjič v Londonu pred dvema letoma, ko se je udeležil konferenc z MacDonaldom. Njemu se pripisuje zaslug, da je rešil londonsko konferenco pred polomom.

Pariz, 28. marca.—Premier Andre Tardieu je sprejel MacDonalldovo povabilo. Naznanil je, da bo odpotoval v London proti koncu tega tedna in da je pripravljen diskusirati o ekonomski krizi podonavskih držav z zastopniki Velike Britanije, Nemčije in Italije. Francija ne bo nasprotovala odprti razpravi in je pripravljena na skupno akcijo, katere cilj je, prepričati podonavske države, da je revizija njihovega stališča, ki je deloma odgovorno za razne ekonomske in politične potežke, potrebna.

Berlin, 28. marca.—Britski poslanik v Berlinu se je oglašil v uradu nemškega ministrstva za zunanje zadeve, kjer je izročil povabilo svoje vlade, naj se Nemčija pridruži Angliji, Franciji in Italiji in naj pošlje svoje reprezentante v London. Pozneje je bilo naznanjeno, da je Nemčija sprejela povabilo.

Socialistični shod nocoj v Milwaukeeju

Milwaukee, Wis.—Nocoj ob osmih je v South Side Turn dvorani velik javni shod, ki ga sklicujejo kandidati socialistične stranke. Govorili bodo: Paul Gaurer, alderman 17. warda, John Banachovicz, kandidat za

Italija odpravila municipalne volitve

Podminister za notranje zadeve izjavil, da niso potrebne, ker ima Italija močno narodno vlado

Rim, 28. marca.—Italijanski ski parlament je sprejel predlog, ki odpravlja municipalne volitve. V bodoče bodo mestni uradi prišli v roke osebam, katere bo imenovala vlada.

Nekateri poslanci so argumentirali proti sprejetju predloga, češ, da je nepriljudna. Odgovarjal jim je podminister za notranje zadeve Arpinati. Rekel je, da so bile municipalne volitve potrebne prej, ko je bila narodna vlada nesposobna, ker so tvorile učinkovito remediuro proti zlorabi javnih uradov, toda sedaj, ko je na krmilu močna in sposobna vlada, nimajo take volitve nikakega pomena.

Tornado spet udaril Alabamo

Devet oseb ubitih in 50 ranjenih v treh okrajih

Montgomery, Ala., 29. marca.—Že drugi v teku enega tedna je večerji tornado obiskal tri okraje v tej državi, ubil devet oseb in ranil več kot petdeset. Zadnji teden je tornado v petih južnih državah ubil več kot tristo ljudi, ranil 2,500 in povzročil škodo nad pet milijonov dolarjev.

Vetrovni vrtnici so napravili največ škodo v okrajih Bibb, Elmore in Pike. Pomikali so se v isti smeri kot prejšnji teden, toda materialna škoda in izguba življenja je mnogo manjša.

Silni deževni nalivi in viharji so večerji divjali tudi v drugih južnih državah. V Selman Cityju, Tex., so podrli barake delavcev, ki so zaposleni na bližnjem oljnom polju. Krog dvajset oseb je bilo ranjenih in škoda se ceni na stotisoč dolarjev.

Nova nemška ladja pojde okoli sveta

Berlin, 28. marca.—Nicolas Belin, star 28 let, je izgradil novo ladjo, ki je podobna kitu in ima aeroplanski motor na repu. On smatra, da bo s to ladjo lahko preplul Atlantik od Liverpoola do New Yorka v manj kot treh dneh. Ladja bo drvela 62 milj na uro. Po prvih poskusnih plovbah pojde Belin s to ladjo na potovanje okoli sveta. Računa, da bo plovba okoli sveta trajala 150 dni.

comptrollerja, Wm. H. Tesch, kandidat za aldermana v 6. wardu, Herman Tucker, kandidat za supervizorja v 5. distriktu in John Ermene, assemblyman v 5. distriktu.

USPEHI REBEL- NEGA GIBANJA V MANDŽURIJI

Nepotrjeno poročilo se glasi, da so rebeli zasedli Taitaihar.—Protesti proti tajnim pogajanjem v Šangaju

Šangaj, 28. marca.—Uradna kitajska časopisna agencija Kou Min je sinoči objavila poročilo iz Harbina, Mandžurija, da so rebelne čete proti novemu mandžurskemu režimu zasedle mesto Taitaihar, glavno mesto province Heilungkiang. Poročilo ni potrjeno ter ne pove ničesar o usodi generala Ma Can-šana, katerega je Japonska nedavno imenovala za guvernerja te province.

Poročilo dalje omenja, da je japonska armada, kateri poveljuje general Jiro Tamen, izbrpana in ne more potlačiti revolte, ki se širi po vsej Mandžuriji. Tamen je sedaj brajlovno naprosil generala Sigera Honja, vrhovnega vojaškega poveljnika v Mukdenu, naj pošlje sveže čete.

Tukajšnji list "China Press", ki je pisan v angleškem jeziku, toda lastujejo ga Kitajci, je danes objavil uvodnik, v katerem silovito protestira proti načrnu pogajanj med zastopniki Japonske in Kitajske glede likvidacije spora. Konferenca se vrši za zaprtimi vrati v uradu britanske konzulata. List pravi, da je konferenca svetovnega pomena, valed tega bi se moralo več poročati o njenem poteku. Do sedaj so bile podane le kratke izjave in še ne brez pomena. Javnost ne more iz teh izjav dobiti prave slike o poteku razprav o vprašanjih, ki so vitalnega pomena za ves svet. Pri razpravi sodelujejo tudi reprezentanti Združenih držav, Velike Britanije, Francije in Italije.

Dairen, Mandžurija, 28. marca.—Poročila, ki so dospela semkaj, se glase, da so kitajski rebeli ponovno navallili na Hal-lin, mesto ob vzhodni kitajski železnici, ki je oddaljeno od Harbina 150 milj. Japonska je nedavno poslala nove čete v to mesto, ki pa so brez moči proti rebelni armadi, ki šteje krog 30,000 mož.

Vatikan kliče Ameriko, naj reši svet!

Rim, 28. marca.—Kardinal Cerretti je včeraj v svoji radijski velikončni poslanici, naslovljeni na Združene države, dejal, da "ni je božja previdnost izbrala Ameriko, naj vodi vaterjenje prosperitete po vsem svetu in Američani bodo že razumeli svojo nalogo".

Propadanje malih trgovcev

Groceristi čutijo posledice depresije in konkurenco verzi-nih trgovin

Chicago.—(FP)—Mali trgovci v Chicagu so obsojeni na pogin, ker je depresija sledila mo-gućnemu razvoju verzičnih prodajal, zlasti v živilski industriji. Njihova povest tvori drugo poglavje v tekoči ekonomski tragediji.

V mnogo slučajih je bilo veliko malih groceristov potisnjenih ob steno, ker so dajali odjemalcem blago na kredit. Tega verzične trgovine ne delajo. Ko je odjemalec izgubil delo, je bil mali grocerist tisti, ki je dajal na upanje v pričakovanju, da se bodo razmere kmalu izboljšale in da bo njegov odjemalec spet dobil delo. Bil je v zmoti. Dolgovi so naraščali in trgovci na debelo so zahtevali denar. Mali grocerist je zabredel v zagato in sledil je bankrot. Kolikor ostrejša postaja kriza, tem številnejši so polomi. Kmalu bo prišel čas, ko bodo tudi neodvisni trgovci postali odjemalci verzičnih trgovin, toda odjemalci z listki, katere jim bodo dale po-možne in miločinke organizacije.

Irski republikanci izziva- jo Anglijo

Urgirajo odcepitev od Velike Britanije

Dublin, 28. marca.—Irski republikanci so včeraj proslavljali šestnajstletnico revolte proti Veliki Britaniji. Proslava so se vršile v vseh mestih in govor-niki so odprto izzivali irsko vlado.

"Popolna odcepitev od Angli-je in britanskega imperija" je bilo geslo dneva.

Zbornica obdavčila material za varjenje piva

Washington, D. C.—Demo-kratski voditelji v nižji kongresni zbornici so zadnjo soboto iz-vojevali delno zmago nad insur-genti, ko so jih z raznimi gro-žnjami prisilili na sprejetje Cris-povega amandamenta k davčni predlogi. Ta amandament določa davek na hmelj in drugi mate-rijal za varjenje piva, na olje in grozdne koncentrate. Sodijo, da bo ta davek prinesel vladi krog \$85,000,000 letnih dohodkov.

PROSPERITETA SE NOČE POKA- ZATI IZZA OGLA

Spomladno poživljanje indus-trije se izboljšuje. Ekonom napoveduje še večjo brezpo-selnost

Amherst, Mass.—(FP)—Ar-mada brezposelnih bo v prihod-njem poletu narasla najmanj za en milijon in situacija je danes resnejša kot kdaj tekom krize. Tega mnenja je profesor ekono-mije na Amherst kolegiju Col-ton Warne. To izjavo opira na dejstvo, ker ni prišlo do pričako-vanega spomladnega poživljanja industrij in na gospodarsko situacijo taka kot je.

Sirovne dežele je v teku gran-je za reduciranje izdatkov mestnih, občinskih in državnih vlad. Radi znižanja javnih del in številnih vladnih nameščenecv bo ob delo okrog en milijon lju-di, kar bo znižalo davke za približno eno milijardo. Reflekcije te politike bodo vidne v jeklar-ski in gradbeni industriji, kjer se bo zastoj še povečal.

Ekspanzijski program v avtomobilski industriji, katerega je napovedal Ford, je ostal večinoma le na papirju; vsaj jek-larska industrija ne zaznava zvišanja naročil. Finančna situacija je še vedno akutna, ravno tako tudi zunanja trgovina. Kampanja proti "boarderjem" se je večinoma ponesrečila. Ban-kroti so v januarju dosegli nov rekord v zgodovini dežele, ko je zaprlo vrata 3488 podjetij, katerih obveznosti znašajo 100 milijonov.

Produkcija manufakturnega blaga je bila koncem januarja 32% nižja kot 1923; surovega železa 68% nižja; cinka 88% manjša; premoga in lesa 44% nižja. Gradbenih dovoljenj je bilo v 37 državah oddanih le za 85 milijonov, kar je dve tretjini manj kot pred enim letom in po-meni, da se bo paraliza v tej in-dustriji še povečala.

Na drugi strani so bila skladišča koncem leta bolj napolnje-na s blagom kot kdaj prej tekom depresije. Rezultat tega je, da so cene na debelo dosegle novo nižino. Cene farmakih produk-tov so 48% nižje kot 1926, manu-fakturnega blaga 29% in su-rovega materiala 40%.

Isplačane menze v manu-fakturnih industrijah so v decembru znašale 49% manj kot 1926, v premožovnih jeklarski, lesni in cementni pa znaša redukcija iz-plačilnih mezd zdajno več kot polovica.

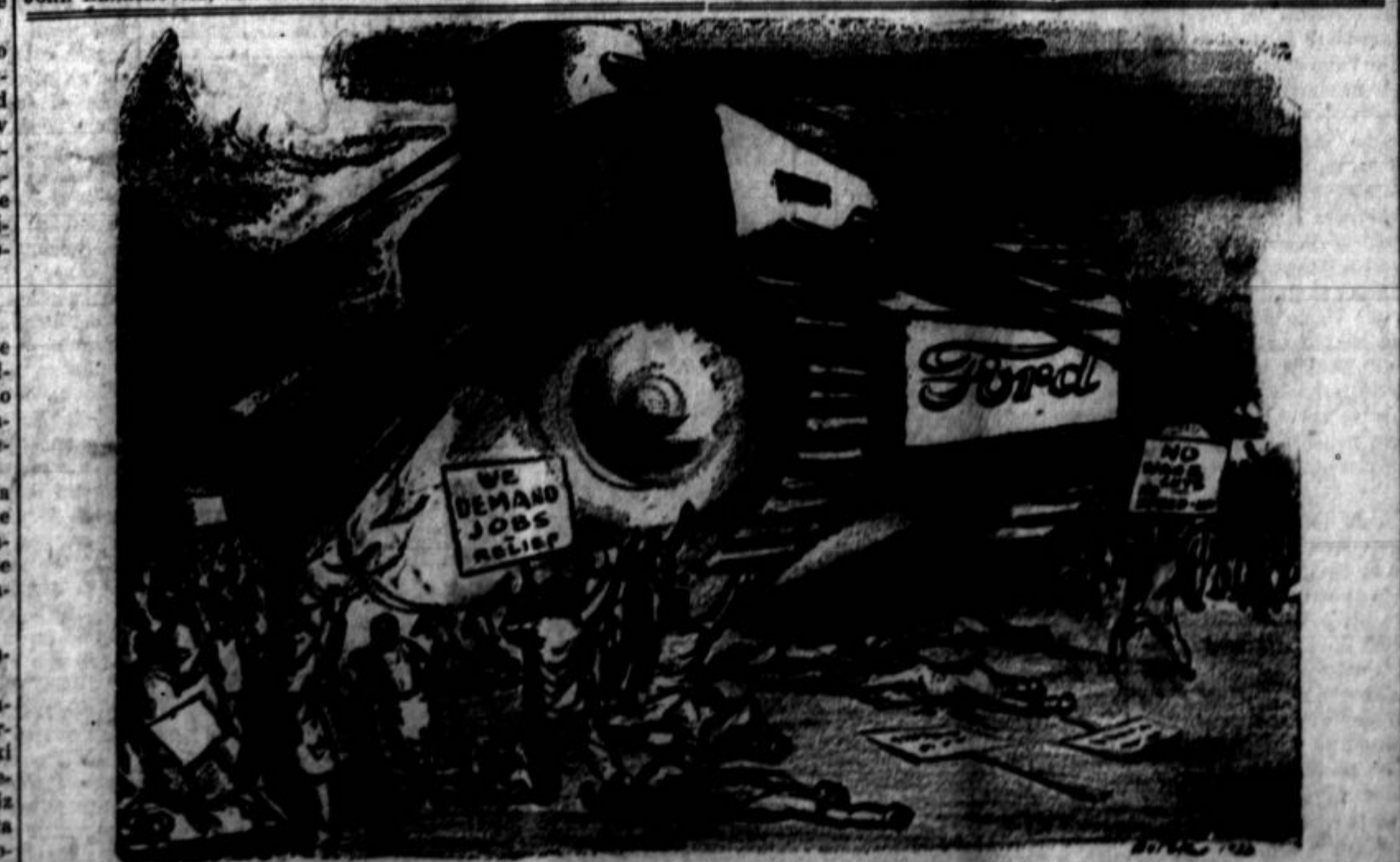
Isto tendenco prikazuje zuna-nja trgovina. Lanako leto je A-merika eksportirala blaga v ja-nuarju za 250 milijonov, letošnji izvoz v januarju je znašal le 150 milijonov, kar je nov re-kord padanja zunanje trgovine.

Nov rekord je bil dosežen tudi pri padanju blagovnega prome-ta na železnikah. Slaba situacija na železnikah je razvidna tudi iz tega, da so lansko leto vse želez-niške družbe naročile le 70 novih vozov za osebni promet, produk-cija novih in popraviljanje star-rih lokomotiv pa je domalega prenehala. V zadnjem decembru so lokomotivne družbe obrato-vale le 2%.

To so suha dejstva, ki neus-miljeno tirajo dšelo v svojem toku, kateri drži še vedno nav-dol kljub gozdevim kampan-jam Bele hiše. Vsa prizadeva-ja Wall streeta in Washingtona so šla do sedaj za tem, da za-sigurajo industrijskim in fi-nančnim korporacijam sredstva za kritje obilicaj delničarjem in lastnikom bonov. Ta politi-ka je podobna molzenju krave, ne da bi jo krmili.

108 ubitih v newyorških indus-trijah v februarju

Albany, N. Y.—V industrijah države New York je bilo v februarju smrtno ponesrečenih 108 delavcev, kar je najnižje število od julija 1926.

Najnovejši Fordov avtomobil . . . (Narisan Burck za "New Masses.")

PROSVETA

THE ENLIGHTENMENT

GLASILO IN LASTNINA SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE

Organ of and published by the Slovene National Benefit Society

Narodnina: za Zdravstveno dravstvo (izven Chicago) in Kanada \$5.00 na leto, \$3.00 na pol leta, \$1.50 na četrt leta; za Chicago in Cincinatti \$7.50 na leto, \$4.50 na pol leta; za inštrumentno \$9.00.

Subscription rates for the United States (except Chicago) and Canada \$5.00 per year, \$3.00 per half year, \$1.50 per quarter year; for Chicago and Cincinnati \$7.50 per year, \$4.50 per half year, \$2.25 per quarter year; for instrumental \$9.00 per year.

Črna oglasna po depozitu—Recepti se ne vračajo.

Advertising rates on agreement—Manuscripts will not be returned.

Naslov za vse, kar ima slika s letom:

PROSVETA

2657-58 South Lawrence Ave., Chicago, Illinois.

MEMBER OF THE FEDERATED PRESS

Datum v objavi, na primer (Feb. 28, 1922), poleg vsakega besedila na naslovni strani, da vam je s tem časopisom pridobil naslov. Prosimo, da se vnaprej dogovorite, da se vas list ne objavi.

Irška opereta

Japonska banditska ofenziva na Kitajskem je nekoliko ponehala (vsaj v časopisju), fašizem v Nemčiji je dobil po črnem nosu (vsaj začasno) in pravkar zaključena zima (v koledarju) ni videla nobene revolucije v Južni in Centralni Ameriki, završalo pa je v Svobodni irski državi. Nekje mora biti kava.

Na Irsko smo skoro pozabili v teh povojnih letih. Med vojno je bila Irka precej v ospredju. Saj smo bili tudi Jugoslovani v ospredju (tako je svet izvedel naše pravo ime) — kakor sploh vsi mali, potlačeni narodi, katere so imeli zavezniški osvoboditi. Bil pa je velik križ s to zavezniško svobodo. Med zavezniški je bila tudi Anglija (kakor je bila tudi carska Rusija), katero so Irski bolj govorili kot Nemčijo. Irski, dasi naivni in praznoverni kot masa, so imeli dovolj vzrokov za to sovraštvo; vsa stoletja, ko so bili Irski direktni podložniki Anglije, so angleški vladarji postopali z njimi kakor z živino. In ko je prišla velika vojna za "demokracijo in svobodo malih narodov", so bili Irski raztrgani na dva dela. Eden del je pomagal Angliji na fronti in doma, drugi del je pa vodil civilno vojno z Anglijo za neodvisno irsko republiko.

Vodja irskih republikancev, ki so se imenovali Sinn Féin, je bil in je še danes Eamon De Valera, rojen v Ameriki in sin španskega očeta in irske matere. Po zadušeni republikanski revoluciji v velikonočnem tednu v Dublinu leta 1916 je bil De Valera obojen na smrt, toda pobegnil je v Ameriko in tu je potem vodil med Irski silno kampanjo za irsko republiko. Med ameriški Irski je nabral čez pet milijonov dolarjev za republiko — republike pa še danes ni.

Po vojni, leta 1922, se je pa angleška vlada, kateri je takrat načeloval Lloyd George, pomirila z rebelnimi Irski. Dala jim je dominijon, to je popolno notranjo avtonomijo. Irka je dobila ime Svobodna irska država, a ne vsa; je južni del. Severni del, kjer žive irski protestanti, takozvani "oranžarji", noče imeti nobenih opravkov z južno Irsko, kjer žive katoličani. Pravzaprav je ves irski kava v glavnem verskega značaja, kolikor ni ekonomskega. Angliji, ki imajo svojo samostojno cerkev (anglikancko), sovraščijo katoliške Irce, dočim ima protestantovski del Irke v Angliji svojega največjega prijatelja in zaščitnika; enako mrzi jo katoliški Irski angleške protestante in anglikane. Ta verski konflikt traja že stoletja.

Odkar je južna Irka svobodna v svojih notranjih razmerah, je De Valera s svojimi republikanci prenehal z bojem z Anglijo, vodil pa je boj z zmerno irsko vlado, ki je sklenila dominijonsko pogodbo z Anglijo. Kljub "svobodni" ni bilo miru na Irskem — in irska vlada je tirizirala republikance z nič manj ostrimi zakoni in naredbami kakor prej Anglija. Zadnji mesec je pa prišel konec tega tiranstva. De Valerova stranka je strmoglavila vlado pri volitvah in s pomočjo irskih katoliških laboritorijev je vzela vlado v svoje roke. De Valera, ki je bil pred šestnajstim leti obojen na smrt, je danes predsednik irske vlade.

In zdaj je završalo. Pogodba med Anglijo in Svobodno Irsko državo določa, da mora vsak irski parlament priseči zvestobo angleškemu kralju. Dalje je v pogodbi, da mora Irka plačevati odškodnino za angleška veleposelstva na otoku; doslej je plačala deset milijonov dolarjev in še mora plačati tri milijone funtov. Kar se tiče prisege, je prejšnja irska vlada smatrala, da je to formalnost, ki nič ne pomeni. De Valera je pa drugega mnenja. Zanj je ta prisega ponižanje, ki pomeni, da je Irka še vedno podložna angleškemu kralju, pa pravi, da se mora prisega zavreči. Obenem grozi, da bo ustavil nadaljnja izplačevanja zemljiške odškodnine.

V Londonu pravijo, da še bodo nič popustili. Vse, kar je v pogodbi, se mora izvajati. MacDonald, ki še vedno načeluje angleški vladi — in ki je na svojo stara leta postal "junak dosegljivih ciljev" (kakor je bil pokojni Aristid Briand v Franciji) — ima dovolj silnosti za uporno Indijo, da ne omenjamo ekonomske krize doma, zato mu De Valerov upor nič ne uga. MacDonald drži veliko na formalizem — nataknil bo naase dokolenke in se poklonil kralju, ker je to v stari formuli — pa hoče, da Irka izpolnjuje vse črke pogodbe.

De Valera je doleden in to je njegova vrtilna, vprašanje pa je, kaj bo mogoče narediti, če mu Anglija pokake zobe. Dokler ni imel odgo-

(Nadaljevanje v nadaljnjem številu.)

Glasovi iz naselbin

Zanimiva beležka iz raznih krajev

Na noge, volitvi!

Milwaukee, Wis. — Delavci v Milwaukee! Se samo nekaj dni imamo do 5. aprila, ko se bodo vršile končne volitve v mestne urade. Na glasovnici bomo imeli zopet sedanjega socialističnega župana Daniel W. Hoana, 20. socialističnih aldermanov in 14 county supervisorjev. Delavci, ako hočete imeti pošteno mestno in okrajne uradnike, da bodo delovali po očetovski za naše interese, volite socialistične kandidate, ker le od njih moremo delavci pričakovati izboljšanje našega položaja.

Dolga so 4 leta, ko mora delavstvo ječati pod peto krutega kapitalizma, ki ima že tako svoje zmajevske glave razprežene po naši in tudi drugih državah. Te glave nas žrejo neprenehoma, če jim pa še damo politično moč v njihove roke, nas pa še očitno trgajo na kose, tako da gorje nam toliko časa, dokler nam bodo te zmajevske glave v podobni kapitalizma vladale. Živimo v strahni depresiji.

Delavstvo, pri tolikem življenjskem strahu. Hodi nogo in bomo pri toliko obleki, ki jo je samo produciralo, mora spati pod prostim nabom pri tolikih stanovanjih, ki jih je samo zgradilo, mora hoditi po železniških progah in se voziti za delom iz dežele v deželo — na starih železniških vozov, kljub temu, da jih je samo zgradilo. Zakaj tako? Zato, ker je ukradel kapitalizem vse produciirane dobrine izdelane z našimi krvavi rokami. Potem, ko pa ima kapitalizem vse naše dobrine, katere smo mi izdelali in producirali s krvaviimi žulji, koncentrirane v svojih shrambah, potem jih pa prodaja nam nazaj za dve tretjini višjo ceno kakor stane produkcija.

Bilo je leta 1906. Takrat sem kupil god jabolk, ki so zrastle v državi Washington. Ko odpremo sod, sem našel listek pod pokrovom vrhu jabolk in na listku čitamo takole: "Jaz, farmer v Washingtonu, sem prodal ta sod jabolk za \$1.50, koliko si ti plačal zanj, ne vem. Prosim, sporoči mi." — Jaz sem pa plačal za omenjeni sod jabolk \$8.00, kar sem tudi sporočil farmerju. Kakšen vtis je dobil farmer, ni mi znano.

Torej če hočemo odpraviti to slo, ki nas tlač kot mora, volimo za socialistične kandidate v vse javne urade po vseh Združenih državah. — Joseph Ule.

Domova veselica

Conemaugh, Pa. — Društvo Friendly City, Danica in soc. klub prirede na 9. aprila skupno plesno veselico, katere čisti dobiček je namenjen v podporo Slov. izobrazbe domu na Franklinu.

Dom je bil pred par leti predelan in s tem v zvezi so sedaj gotove obveznosti, katere je treba vrstiti. Radi slabih delavskih razmer, v katerih se delavstvo te okolice nahaja še nekaj let in to posebno še premogarji. Dom ne prejema dohodkov, ki bi jih moral.

Dom so postavila društva naprednega mišljenja leta 1911 in je sedaj last prej imenovanih organizacij. Od ustanovitve do današnjega dne je bil Dom vedno na razpolago razredno zavednemu delavstvu. Je bil in je še sedaj središče socialističnega gibanja v Johnstownski okolici. Marsikateri rojak, ki so ga razmere primorale preseliti se v drugi kraj za kruhom se spominja veselih trenutkov, ki jih je preživel v družbi tovarišev v tem domu.

Gotovo, razmere se spreminjajo in po razmerah naše življenjske. Mogoče, da življenje v domu ni več tako bajno kot je bilo nekdanj, ostalo pa je nekaj, kar ima dober pomen: Dom je ostal središče, in to edino središče zavednega delavstva ne samo za Johnstownsko okolico, temveč za Cambria okraj!

Raditega je dolžnost delavstva, da se Doma klope, ga podpira kot svoje lastno hišo, svojo lastno napravo, katere je z nami v tesni zvezi z našim vsakdanjim življenjem.

Veselica v podporo Domu se vrši dne 9. aprila ob 8. zvečer. Vstopnina 25c. Sklep društva je, da bo moral vsak član plačati vstopnico, neglede če se je udeležil ali ne, ker Dom je last vseh članov. Da ne bo nepotrebnega

izgovarjanja, je najlepše, da se vsak član veselice udeleži.

Torej stari in mladi, na svidenje dne 9. aprila v Domu na Franklinu! — Veselični odbor.

Mešaniška narodov

Chicago, Ill. — V dvorani velikega YMCA hotela se dnevno vrše razna predavanja. Oni dan je nekdo predaval o predmetu ugrabljenja, ki da je v zvezi z butlegarskimi gangleji. Nekdo drugi je predaval o Rusiji, katero je sam obiskal. Hvali je ruski sistem, kajti tam ni brezdeležja; imajo obilo dela in jela. Razume se, da pride na vrsto čisto tudi versko vprašanje. Ruska vlada da ne podpira nobene vere in vsakdo lahko veruje kar hoče. Govorniki so dobro podkovani in imajo svoja predavanja dobro zamišljena, njihovi predpodi pa so tako jasni, da prekipujejo na dan v vseh njihovih izjavanjih. Tako je izvajala oni dan neka ameriška Italijanka, ki je pred kratkim obiskala Jugoslavijo, svoj "govor" in akušala osumotiti Srbe in Črnogorce. Navzoči so videli, da govori iz maščevanja. Njen govor je bil maščevan in soviniten. Na takih "predavanjih" se križajo različni mnenja, kajti to je nekak "open forum" za ljudi, ki domujejo v tem hotelu na južni strani čikaškega downtowna, kjer pridejo akupaj različni tipi, in tvorijo pravo mešanico narodov.

Poročevalce.

Konferenca bo na 1. maja

Cleveland, O. — Klubom, društvom in organizacijam Prosvetne matice JSZ, ki spadajo h konferenčni organizaciji št. 2, se naznanja, da se vrši prihodnje konferenčno zborovanje v nedeljo 1. maja, in sicer v Slov. nar. domu na St. Clair ave., Cleveland, O. Pričetek točno ob 9. zjutraj. Ker bo to zborovanje naše konferenčne organizacije zadnje pred devetim rednim zborom J. S. Z., se apelira na vse organizacije, spadajoče v naše okrožje, da zagotovo izvolijo enega ali več zastopnikov in da se gotovo udeležijo omenjenega zborovanja.

Pred nami je ogromno dela; čega ne bomo mi delavci izvršili, čega ne bomo nihče drugi v prid našim. Nahajamo se v volilnem letu in naša moralna dolžnost je, da se že sedaj pripravljamo za volilni boj. Če ne, se zna zgoditi, da naš delavski kandidatje ne pridejo na volilno listo, ker v državi Ohio potrebujemo 35,000 podpisov od registriranih volilcev. (Državni tajnik stranke se razpošilja petičije za nabiranje podpisov. Kdor želi sodelovati pri nabiranju podpisov, naj se obrne name in bom z veseljem poslal listine).

Na omenjenemu zborovanju se bo volilo tudi delegata za 9. redni zbor JSZ, ki se vrši 28.-29.-30. maja v Milwaukeeju, Wis. Zato je potrebno, da trezno razpravljamo o naših delavskih in kulturnih problemih ter damo dobra navodila našemu konferenčnemu delegatu. Na društva

in organizacije, ki niso vključene na pri Prosvetni matici, se tudi apelira, da pošljejo enega člana kot opazovalca, da se prepričajo o koristnem delu, ki ga ta organizacija vrši.

Popoldne in zvečer istega dne, to je v nedeljo 1. maja, bo pa proslava Delavskega praznika v auditoriju Slov. nar. doma, katere se udeležijo vsi zavedeni delavci Clevelanda in okolice. — Louis Zerko, konferenčni tajnik, 6409 St. Clair ave., Cleveland, O.

Vabilo na slavoje

Milwaukee, Wis. — Sem večletna naročnica na dnevnik Prosveto, ali z dopisom se oglašam prvič. Delavskih razmer ne bom opisovala, saj so nam vsem preveč dobro znane, ker ta blažena Hooverjeva prosperiteta nas vse jaše kakor mora. Naši možje so že toliko srečni, da jim ni treba delati in garati kakor črna živina, sedaj pa pridemo tudi mi žene: nato, da tudi nam ne bo treba si toliko glavne beliti, kaj bomo kuhale, ker ne bomo imeli kaj. Za nas delavce bi bilo najboljšje, da bi napravili kakor jazbec po zimi, potem bi mogoče lažje izhajali.

Društvo Napredna Slovenka št. 6 JPZS slavnostno praznuje 20-letnico obstanka na 10. aprila. Uprizorile bomo igro "Prisegam", katero bodo igrali člani.

Vabimo vse prijatelje in znance od tu in iz bližnjih naselbin, da nas zagotovo posetite na omenjeni dan. V enakem slučaju smo tudi me pripravljene se odzvati. Upravičeno pričakujemo, da nas posetijo celokupni glavni odbor in s tem nam pokaže svojo naklonjenost ob priliki dvajsetletnice obstanka našega društva. Naše članice so se zavezale, da bodo kar največ mogoče postregle vsem posetnikom naše veselice in hočejo pokazati, da so v resnici napredne Slovenke. Vabimo tudi vsa podporni in izobraževalna društva.

Društvo "Napredna Slovenka" št. 6 SNPJ je največje žen. društvo v Milwaukee in njega članice so se vedno zavedale imena "Napredna Slovenka" in so se radevolje odzvale, sodelovati in so tudi pripravljene v bodoče. Pričakujemo, da nas posetijo vsi člani Jugoslovanske podporne zveze "Sloga" dne 10. aprila v S. S. Turn dvorani. — Josephine Tramte, za pripravljalni odbor.

Veselica jugoslovanske federacije

Duluth, Minn. — Jugoslovanska federacija za Duluth bo imela svojo drugo veselico v soboto dne 9. aprila v International Institute dvorani v Gary streets. Občinstvo se uljudno vabi, da to veselico poseti, kajti dobiček bo porabljen za koristi vseh Jugoslovancev. Ta organizacija se je ustanovila iz potrebe za dobrobit nas vseh in zato je dolžnost nas vseh, da jo podpiramo po naših najboljših močeh, da bo potem toliko lažje izvajala svoj program in delo v korist nas vseh.

Vatopnice lahko dobite pri odboru, katere stanejo samo 25c za osebo. Jugoslovani imamo še dosti dela tukaj v Minneoti, da bomo prišli do priznanja in svo-

jih pravic, zato je pričakovati, da bomo akusali vsi priskočiti na pomoč in storili našo dolžnost napram samim sebi. Slovenci moramo pokazati ostalim Jugoslovancem, da smo pripravljeni delovati za pravice, katerih do sedaj nismo bili deležni v polni meri. Jugoslovanska federacija si je dala nalogo, da nam pribori, kar nam po vseh pravicah gre; v koliko bomo uspehi je pa leželo na nas vseh. Če bomo vsi delovali na to, bomo uspehi, če bomo pustili samo nekaterim članom vse delo, bodo pa gotovo opešali in naša organizacija bo zaspala kot so druge pred njo.

Nič se vam ni treba bati, da je to kaka socialistična ali komunistična ali pa "Kobjeva" organizacija; to je organizacija nas vseh za pravice nas vseh kot članov človeške družbe gledajoč za naše pravice v mejah zakonov dežele. Zato upamo, da se veselice polnoštevilno udeležimo na omenjeni večer in pokažemo, da smo za delo, ki je početo za naše priznanje. Torej na svidenje 9. aprila zvečer na omenjenem prostoru. — P. O.

Detroitške žrtve

Detroit, Mich. — Prosveta je že parkrat poročala o žrtvah, ki so padle pred Fordovo tovarno ko je policija napadla pohod brezposelnih. Pogreb štirih žrtv je bil nekaj veličastnega; tri žrtve so ležali na mrtvaškem odru v Radniškem domu na 1343 E. Ferry ave. Preko 25 tisoč ljudi jim je iskalo zadnjo čast a tem, da so prišli v dom, medtem ko je bilo na tisoče delavcev v pogrebnem spredu padlih žrtv. Slovo od padlih so vzeli razni govorniki, ki so v jasnih govorih orisali pomen tega krutega dejanja, ki se je odigralo pred Fordovo tovarno blizu Detroita. Slava našim padlim borcem! — Poročevalce.

Pred volitvami

Milwaukee, Wis. — V tukajšnji zvezi palači je delavka, zaposlena pri čiščenju, porodila med delom, sredi noči. Do zadnjega trenutka je junaka žena, ena izmed onih junakinj, katerim ne postavljajo spomenikov, vztrajala pri težkem delu, dokler ni omagala in se zgrudila.

Doma brezposeln mož, krdele otrok — vsi so živeli od njenega skromnega zaslužka. Tako je prišel na svet novi državljan te velike demokracije.

Kapitalistični časopisi so o tem poročali s par suhoparnimi vrstami. Ko pa so poročali o ruskih ženskah, katere so zaposlene pri težkih gradbenih delih, so rabili cele kolone in se zgrajali, toda poročali niso, da je v tej brezverski deželi ženskam prepovedano delati dva meseca pred porodom in dva po porodu, da so ves ta čas deležne vse svoje polne plače, brezplačne zdravniške oskrbe, večje postrežnice in bolnišniške oskrbe.

Dvojno smolo so imeli "ne-strankarski" kandidati zadnji teden, kar dve smoli naenkrat. Prva smola je prišla, ko je župan Hoan razkrinkal njih protestiranje pri dobivanju mestnega dela. Več teh gospodov aldermanov je namreč poskrbelo, da so delo dobili samo njih osebni prijatelji ali taki, ki so bili priporočani kot "dobri" od njih znancev ali sorodnikov. Vsek brezposeln delavec namreč lahko registrira svoje ime v mestni hiši in kadar pride vrsta nanj, dobi delo za deset dni, za kar se mu plača 48 dolarjev. Županova določba je bila: da se mora deliti delo nepristransko, upoštevajoč one, ki so najbolj potrebni, to je družinske očete. Vsek tak delavec je dobil zadevno karto, in ko je prišla nanj vrsta, ga je policist dotičnega okrožja obvestil, naj pride na delo.

Gotovi aldermani pa so to določbo enostavno kršili in pošiljali svoje znance in prijatelje s posebnimi kartami do delovodij. Ko se je pred par dnevi rabilo stotine posebnih delavcev za odstranitev snega, je prišla zadeva na dan in z njo smola za ta gospode.

Nekaterim aldermanom, kateri uživajo posebno prijateljstvo v "višjih" krogih, pa je zagodel naš socialistični dnevnik Milwaukee Leader. Ta neobdigraba je pridobil posnetek posebnega pisma, katerega je poslala organizacija milvauskih openšparjev volilecem v nekih wardih s priporočilom, da delujejo za tega in tega aldermana pri volitvah.

(Dolje na 2. strani.)

Nestanovitnost na zemlji

Geološki razvoj našega planeta še davno ni zaključen. Nepréstano so na delu sile, ki spreminjajo obraz zemeljske površine. Solnce sije po dnevi na skale, nekoliko ur pozneje se hladi v nočnem mrazu — to trajno spreminjanje temperature jih pretresa v najgloblji strukturi. Nekoliko gramov dinamita bi opravilo to hitreje — a narava uničuje svoje tvore istotako gotovo.

Bastiljske korenine grebejo po skalah, dežnica jih izpiri in izjeda, peščena zrna jih v vetru brusijo, led jim veča razpoke — sto zveznikov deluje uničevalno na "večni" kamen. Prepereli in uničeni material pa neprestano odnašajo. Rekam pripada tu glavna vloga. Izračunali so, da odnaša vodovje Mississippija vsak dan ogromno maso zemeljskega materiala, da bi bilo za isto delo potrebnih okrog 150 vlakov po 50 vagonov in vsak vagon bi naj bi natovorjen z 20 tonami! In tako delujejo vsa tekoča vodovja tega sveta.

Clovek bi mislil, da se mora podoba zemlje že radi tega v najbližjem času vidno spreminjati. A ni tako. Izračunali so tudi, da bi Rodan s svojimi naplavinami napolnil ženevsko jezero v 48,000 letih, kitajske reke pa bodo zasule vse Rumeno morje v 100,000 letih. Vendar se da ta proces opazovati zelo dobro ob ustrelnih rekah v kratki dobi človeškega življenja. Ustje Pada se pomika vsako leto za 70 m proti morju. Adria, mesto, ki je dalo Jadransko morju ime in ki je bilo v Kristusovem času njegovo pristanišče, leži danes 35 km daleč od brega.

Tako se širi po eni strani površina kopne zemlje. Na drugih mestih pa se manjša. V zapadni Angliji odnaša bivačica do 100 ton težke granitne klade. Na severni francoski obali izgine vsako leto v morje 10 m visok in poldrugi meter širok pas kopne zemlje.

Tudi v zemeljski notranjosti delujejo sile, ki spreminjajo oblike zemlje. Vsako uro razsaja nekeje na zemlji potres, približno trideset na leto jih je med njimi katastrofalnih. Delujočih ognjenikov poznamo na zemlji še 400 do 500.

Marsikatero spremembo zemeljske površine povzroči tudi človek. Opozoriti je tu zlasti na spremembe, ki izvirajo od dela v njegovih rudnikih, dalje na dolinske pregrade, ki spreminjajo prijazne rečne doline v jezera, in na nasipe, s katerimi dviga cele nove pokrajine iz morja.

Vprašanje spolov

Publicist Otfried Eberz razvija zanimive misli o vprašanju spolov. Problem dveh spolov so amatrski najgloblji misleci vedno za pojav razcepljenja človega človeka v dve, sami zase nepopolni polovici in tudi po Kantovem naziranju tvorita šele mož in žena skupaj pravega človeka. Namestu anarhije spolov postavlja Eberz spoznanje akupnosti. Nagon samohranje in sebičnost posameznika ugovarjata temeljnemu zakonu življenja, nagonu celotne človeške dvovalnosti, nagonu ljubezni. Če se proti naravni vrhli ljubezni eden izmed spolov oprosti drugega, tedaj bo spol skušal prevladati drugi spol, namesto da bi ga ljubil. Prevladovanje moškega spola je odvisno od treh pogojev: od obstoja patriarhalne aristokracije, najvišje moške verske hierarhije in od moške duhovnosti. Po Eberzu živimo danes v stadiju propadanja moških predprav.

Spanje po noči in zjutraj

Ekaperimentalno je dokazano, da je spanje zdravih ljudi povsem drugačno nego nervoznih ljudi. Zdrav človek gre ob 9. v posteljo in takoj zaspi. Če po eni uri je dosegel najgloblji spanec, potem spi nekaj časa manj globoko, okoli polnoči doseže drugi maksimum spanja in ob 6. zjutraj spi čim dalje bolj rahlo. Ob 10. dopoldne je takšen človek že v polni posesti vseh svojih sil, ki potem do večera enakomerno popušča. Drugače je to pri nervoznih ljudeh. Ti ležejo ob 11. ali 12. zvečer in še dolgo ne morejo zaspati. Šele po treh urah dosežejo prvi maksimum spanja, ki potem le polagoma popušča. Kratkot preden se zbude, se jim spanje znova poglobi. Krivulja bdenja se jim nato zelo počasi dviga in doseže šele v popoldanskem urah svoj maksimum. V trenutku največje budnosti lahko najmočnejše izkoristimo svoje duševne in fizične sile. To pomeni, da bi morala prva kategorija ljudi najvažnejše delo opravljati zjutraj, druga pa popoldne in zvečer.

Kaj je solnce?

Po naziranju modernih astrofizikov je naše solnce plinasto telo in sicer sestoji iz nekega zelo kompliciranega plina, čegar gostota je osem in dvajsetkrat večja od gostote vode. Ta plin, ki je dvakrat težji od živega srebra, ima v jedru solca po sedanjih računih temperaturo 28 milijonov stopinj. Zaradi izžarevanja se zmanjšuje gnota solca vsako sekundo za približno štiri in četrt milijona ton, kar je pa primeri z njega celotno maso tako malo, da bi zadostovala zaloga solnce energije še za 15 milijonov let.

(Nadaljevanje s 2. strani.)

vornosti, je lahko rogovilil, kolikor je hotel, ali zdaj ima odgovornost do volilcev in Londona, kajti Irka je še vedno del britanske imperije. Anglija, kakršna je, ne bo nikdar dala Irski republike. De Valera ni neumen, da ne bi tega vedel. Ali si? V tem je zadeva tragično komična.

Slika kaže policijskega šefa Chas. Williamsona v Hesperidii, N. J., ki se postavlja letala pri iskanju ukradenega Lindberghovega otroka.

Vesti iz Jugoslavije

(Glavna poročila iz Jugoslavije.)

PRED POHODOM BREZPOS- SELNIM

Odpušeno jeseniško delavstvo
namerava pohod v Radovljico
pred okrajnega poglavarja

Ljubljana, 2. marca 1932.

Odpoved jeseniškemu delavstvu je razburila delavstvo tako zelo, da se ne bi bilo čuditi nikakim korakom, ki bi jih delavstvo podvzelo, da si zagotovi obstoj. Tovarne Kranjske industrijske družbe so svoj sklep javile delavstvu z letaki, ki so jih prilepili na stene ob vhodih v tovarne. Delavstvo je razburjeno potrgalo te letake ter se dejansko lotilo tudi dveh višjih uradnikov: nekoga Nemca in nekoga nadzornika. Oba je delavstvo odneslo iz tovarne na cesto, češ, Nemci imajo pri nas kruh, za Slovence ga nimajo. Generalni ravnatelj je nato izdal sklep, da zapre takoj tovarne, če se delavstvo s tema dvema človekoma ne sprizani. Obenem je velel pogasiti dve peči. Delavstvo pa je zagrozilo, da preneha takoj z vsem delom, če pogasjenih dveh peči ne zakurijo. Ravnanje je moralo odnehati.

Sicer pa se delavstvo kljub upravičenemu hudemu razburjanju zanaša na organizacijo in njeno vodstvo. Delavstvo namerava v četrtek 10. t. m. prirediti pohod vsega delavstva proti Radovljici, kjer bodo pred okrajnim glavarstvom izkričali svoje zahteve in pokazali svojo moč in organiziranost. Z ukrepom vodstva tovarn je vrženih na cesto 2150 delavcev in krog 100 pisarniških moči, s sezonskimi delavci vred pa krog 3000. Če prištevamo še družinske člane, vidimo, da je z ukrepom tovarne prizadetih krog 10.000 oseb. Deset tisoč eksistenc je ogroženih!

Odkrit slovenski poslanec

V sedanjih skupščini v Beogradu sedi kot poslanec tudi posestnik Urek, tam nekje od Brezice doma. Bil je svoj čas kmetijec-pucljavec in demokrat, bil pa je tudi že proglašen za slaboumnega. Govoril je proti tistem županom in občinskim odborom, ki so bili izvoljeni pred leti na klerikalni list in so se zdaj na svojih mestih. Obtoževal je prav vlado, češ, tri mesece je že od volitev, a je vse ostalo pri starem. Vsi ljudje, ki jih je postavil dr. Korošec, so se na svojem mestu. In potem prizna svojo denuncijantsko-nizko dušo: "Četudi so ti ljudje mogoče najbolj sposobni, vendar mislim, da se mora to popraviti in drugje, ki so bili od njih preganjani, postaviti na njihova mesta. Mi se že tri mesece trudimo, da to popravimo, hodimo na pristojna mesta in razlagamo, kakšen je položaj pri nas v Sloveniji..." Naj se torej z nami računa in naj gospodje upoštevajo ono, kar narod potrebuje in kar narod zahteva."

Pa ni sam Urek tak. On je le toliko neroden, da javno pove to, kar drugi njegovi skupščinski poslanci mislijo na tihem. Poročali smo že pred mesecem, da se slovenski poslanci trudijo, doseči odstavek vseh njim ne-ljubih županov in občinskih odborov, ter z ukazom postaviti nove. A le Urek je bil toliko neroden, da je to povedal javno. Ga bodo že naučili discipline.

Mater je zaklal

V Spodnjih Lazah pri Poljanah se je dogodilo strašno dejanje. Posestnik in lesni trgovec Anton Miklar je svojo mater zaklal, nato pa še sebi skušal vzeti življenje.

Po očetovi smrti je Anton Miklar prevzel gospodarstvo, materi pa je moral odstopiti stanovanje v hiši poleg domačije ter plačevati prevzitek. Mati in sin sta se nekaj časa dobro razumela, ko pa se je sin lani oženil, se je razmerje med materjo in sinom poslabšalo. Sin

se je nazadnje začel braniti plačevati prevzitek, tako da ga je letos mati morala tožiti. Dne 1. marca je bila na sodišču v Ljubljani razprava, na kateri je bil sin seveda obsojen na redno plačevanje in dajanje prevzitka. Sin se je vrnil domov ves divji. Mati je slutila, da bo sin divjal ter je odšla v svojo sobo ter imela pri sebi 10-letno hčerko. Sin Anton pa je vzel v hišo kuhinjski nož ter stopil v hišico, kjer je stanovala mati. Matj se je sina prestrašila, a mu stopila nasproti in sta se nekaj časa rvala, nakar je sin mater trikrat sunil z nožem v srce, da se je zgrudila na tla in umrla. Sin je odšel ven ter si pred hišo v samomornem namenu porinil nož v prsi. Na kričanje 10-letne morilčeve sestre so prihiteli sosede, ki so našli mater mrtvo. Poklicani zdravnik je ugotovil materino smrt, sin pa ima smrtno nevarne poškodbe in jim bo najbrž podlegel.

Na Jesenicah žandarji

Delavstvo na Jesenicah je vrženo na cesto. Ženske jokajo, moški bentijo. Dva višja uradnika so delavci že vrgli iz tovarne na cesto. Vse strokovne organizacije pripravljajo shode. Nameravani pohod v Radovljico so odložili za teden dni, da se čim bolj pripravijo zanj. V narčtu imajo, da korakajo najprej ženske, potem delavci in nazadnje bodo na vozovih otroci. Ali bo do pohoda prišlo, še ni gotovo. Jeseniški župan je izdal proglas na javnost, kjer prosi za podporo.

Kot prva se je oglasila država in poslala na Jesenice večje število orožnikov in detektivov...

Japonski militarizem

Napad Japonske na Mandžurijo in Kitajsko je vsor moderne imperialistične vojne. Tu ne gre za duha, kri, raso ali druge take idealne vojne vzroke, gre za železnice, rudnike, banke, mandžurski fižol, torej za prave otipljive stvari. Dokler se je akcija japonske vojske omejevala na Mandžurijo, ni bilo dvoma, da so gospodarski razlogi gonila sila japonskega pohoda. Toda kaj naj pomeni bombardiranje Sanghaja, kakšen namen ima metanje bomb na ženske in otroke v Sapaju, kakšno zvezo z Mandžurijo ima obstreljevanje Nankinga? Ali hoče morda Japonska danes več, nego je hotela pred nekaj meseci?

Bombardiranje Sanghaja so Japonci oficijelno opravičevali s tem, da morajo napraviti konec kitajskemu bojkotiranju japonskega blaga. V ultimatu, ki so ga izročili kitajskemu županu, je prva zahteva: prepoved vseh protijaponskih bojkotnih organizacij. Brez dvoma čuti japonska trgovina kitajski bojkot. Samo v Sanghaju in Hongkongu je japonska trgovina izgubila lani okrog 11 milijonov funtov šterlingov. Morda so izgube še večje. Kitajci so izvedli bojkot japonskega blaga tako, da so ga nehali kupovati, da so že narodno blago vračali, naročila stornirali in da so kitajske banke dvignile svoje naložbe iz japonskih. In to ne samo v Kitajski. V vseh deželah okrog Tihga Okeana se uveljavlja kitajska trgovina. V nizozemski Indiji je skoraj vsa drobna trgovina v rokah Kitajcev in tudi znaten del veletrgovine. Tudi tam izvajajo bojkot po vseh pravilih. Japonska mora riž uvažati. Že nekaj tednov pa ni dobila Japonske nobenega riža več iz Sijama. Posestniki riževih mlinov in paroplovnih družb, ki prevajajo riž, so — Kitajci! Kar velja za Siam, velja tudi za Singapore, za francosko Indijo in vse malsajke države. Bojkot je tako učinkovit, da sega tudi v Ameriko. Japonska trgovina z Mehiko je v krizi. V Kaliforniji so propadle največje japonske banke, ker so Kitajci uprizarili organiziran na nje. Kitajci v inozemstvu načeljujejo bojkotnemu gibanju.

Jasno je, da pod takimi okoliščinami japonsko bombardiranje kitajskih pristanišč ne bo uničilo bojkota. Prav nasprotno. Bojkot se bo še poostil. Vsi to-povi sveta ne morejo prisliti kitajskega kupca, da kupuje japonsko blago. In japonske letalske bombe gotovo niso prava reklama za japonske vžigalice in naramnice.

Če je torej oficijelni izgovor napaden, katere so potem glavne gonilne sile za japonske vojaške operacije v kitajskih pristaniščih? Dogodke na daljnem vzhodu razumemo le deloma, če vidimo samo gospodarske interese Japonske. Gotovo: zasedba Mandžurije je v interesu japonske industrije, japonskega kapitala. Toda način, ki se uporablja za doseg tega namena, moremo razumeti le, če vemo, kako močan je japonski militarizem.

Japonska je v vseh letskih letih zapisana kot ustavna monarhija. Vse je tako kot v Evropi, I-majo parlament, volitve, poslance. V resnici je vse to fasada, za katero se skriva nekaj popolnoma drugega. Na Japonskem vlada nekaj plemenitaskih rodbin. Ze sama današnja japonska vlada kaže, da imajo te plemenitaskie rodbine vso moč v svojih rokah. Ministrski predsednik Jun-kaj ima sinove, ki so — državni podtajniki; ima tudi hčerko, ki je žena zunanjega ministra. Jošisave. Njegov bližnji sorodnik Suzuki je minister pravde. Njegov tast Hatajoma je minister prosvete. Vsa vlada je med seboj družinsko in sorodniško zvezana. Vladajoče politične stranke so organizacije te šlahte.

Od 1. 1922 dalje vladajo "meščanske" stranke, ki le deloma zaslužijo ime "meščanske". Nekaj plemenitaskih rodbin je znalo najti pot do industrije. Zamuraj so se hitro znali izpremeniti v moderne kapitaliste. Ostala pa je tradicija vezi velike azijske družine. Rod živi dalje, samo da njegov poglavar ne nosi več meča, temveč telefonira bankirjem v Londonu in New Yorku. Vojaško plemstvo je polagoma izpodrinilo pomeščanje-no plemstvo. Najbolj pod vladno minsalno-stranke, ki ji je načeloval Hamaguči. Do londonske pomorske razorožitvene konference.

"Poraz" Japonske v Londonu je bil hud. Hamaguči je "izdal domovino". Pristal je namreč na omejitve v pomorskem oboroževanju. Generali so proti njemu razvneli najhujši šovinistični vihar. Patriotične nagone so razbičali do besnosti. Takoj je prišel v vlado general Minami, tipičen "močan mož starega kova". Od pomladi 1930 dalje je japonski generalni štab pripravil spopad s Kitajsko. Izžival je konflikte, vlada je dajala pomirjevalne izjave. Generalni štab je pa hotel vojno. Ne več pero, meč naj govori!

Konflikt v Mandžuriji se je začel "radi umora Nakamure". Izbruhnil je seveda iz popolnoma drugih razlogov, ta umor je bil le zaleten povod za vojaško okupacijo Mandžurije. Nakamura je bil špijon, ki je kot reven učitelj vohunil po Mandžuriji za Japonce. Zunanji japonski minister je sprejel vest o njegovi smrti na znanje. Končano. Drugače generalni štab. Zahteval je da se narodu objavi, da je padel japonski junak. In narodu je treba reči, da so Kitajci ubili japonskega častnika, ker za učitelja se ne more toliko ogreti. In vojaški letalec so metali na mesta letake, ki so pozivali narod, da masčuje nad kitajskimi morilci.

In začela se je vojna brez vojne napovedi. In to na vseh straneh. Kjer ni bilo sovražnika, so ga napravili. Čim večje je bojno pozorišče, tem bolje za vojno stranko. Mandžurija sama je premajhna. Udarimo torej na Sanghaj! Na Nanking! Japonski militarizem je sit mirnih in razorožitvenih konferenc. Mir? Evo odgovora: Bombe na Sanghaj! Nova vlada je ujetnica vojne stranke, ki se ravna po paroli: Čim večje je bojno pozorišče na Kitajskem, tem večja je moč vojne stranke na Japonskem.

Kaj pa zveza narodov v Zenevi? Kaj briga japonske generale Zeneva! Poznajto le eno protišlo: nasprotno vojno moč. Zato postaja stvar ob Tihem oceanu vedno resnejša.

"Svoboda".

RAZNE VESTI

Zamorci predsedajo s slona na osla

New York. — Republikanska stranka je dolga desetletja imela monopol na ameriške zamorce. ki so jo smatrali za "osvoboditeljico" iz telesne sužnosti. Slamnat glasovanje zamorskega tednika "Opportunity" pa pokazuje, da so črni pričeli zapuščati republikansko stranko v večjem številu.

Prvi rezultati tega glasovanja pokazujejo sledeče razmerje političnega pripadanja zamorcev: Demokratov je 1344, republikancev 1168, socialistov 138, komunistov 32 in štirje pripadajo drugim strankam.

Voditelji demonstracij obsojeni

Chicago. — Tri ženske in dvanaest moških, ki so vodili ali pa sodelovali pri demonstracijah pred uradom mestne dobro-tvorne organizacije v Humboldt parku, so bili obsojeni od pet do deset dni zapora. Obtoženi so bili nesposobnega obnašanja in kaljenja javnega miru. Obso-dbo je izrekel sodnik Thomas Green.

Ta sodnik je tudi zagrozil odvetniku Albert Goldmanu, da ga bo poslal v zapor, ker je sugestiral, naj policiji prepove pretepanje brezposelnih delavcev. Green je izval velik vihar, ko je lansko leto poslal mehiškega konzula v Chicago v ječo, ker je slednji protestiral proti načinu sodnikovega postopanja napram mehiškemu delavcem.

Raznašalci "special delivery" pošilke se organizirajo

Boston. — Zastopniki raznašalcev special delivery pošte iz Massachusettsa in Rhode Islanda so na konferenci v tem mestu sklenili podvzeti kampanjo za organiziranje vseh raznašalcev te pošte širom Amerike. Dosedaj je bilo organiziranih 79 u-nij v 39 velikih mestih.

Sklenili so tudi dobiti poseben status v področju civil service komisije, kar predvideva zakon-ski osnutek, ki je bil predložen kongresu in katerega raznašalci podpirajo.

Delavci na ruskih kolektivih delajo le 100 dni na leto

Zeneva. — Od kolektivnega poljedelskega instituta v Moskvi je delavski urad Lige narodov prejel informacije, da so leta 1930 stalni delavci ruskih kolektivnih farm delali le 100 dni. S tem delovnikom so ruski poljedeljski delavci videti zadovoljni, ker ne kažejo nobenega navdušenja za izselitev v industrijska mesta, kjer delavcev primanjkuje.

Glasovi iz naselbin

(Nadaljevanje s 2. strani.)

"Milwaukee Employers Council" je organizacija velekapitalistov tega mesta, ki ima nalogo, da se bori proti delavskim organizacijam, posebno pa, da organizira za časa stavke: pobojniške čete, dobiva v mesto stavkokaže in financira vse boje proti stavkajočim delavcem. Ta skebska organizacija je torej direktno delovala za izvolitev gotovih aldermanov, da tako prepreči zmago socialistov.

Poslana pisma niso bila za javnost, bila so torej zapurna, toda neki Leaderjev poročevalec je enega iztaknil in zadevo obelodanil.

Dotični aldermani so seveda kričali na pomoč in se zvijali v hudih kričih, ker stvar jim je strašansko škodovala, namesto, da bi jim pomagala. Delavstvo pa je le sprevedlo kje ima svoje prijatelje. — **Spartak.**

"Delavcev" prvi koncert

Newburg, O. — Koncert pevskega zbora "Delavec", odsek soc. kluba št. 28 JSZ, se vrši dne 3. aprila v S. D. dvorani na E. 109 Prince ave. Začetek ob 3. popoldne. Nastopili bodo mešani in moški zbori, oktet, četvero-spevi, dvospevi in solisti. Sodeloval bo tudi pev. zbor "Zarja" od soc. kluba št. 27 JSZ in češki soc. zbor "Vojan". Govornika bosta A. Joseph Sikovich in S. Koblak. Po koncertu uprizaro igro "Rudarji" dram. odsek Kluba št. 28 — in "Kranjski Jancez pride v New York".

Pevci in pevke zbora "Delavec" prav prijazno vabijo svoje prijatelje petja, da pridejo dne 3. aprila v S. D. dvorano, da vidijo kaj so se naučili peval in pevke zbora "Delavec" v 6. meseci. To bo njihov prvi nastop in ker je to tudi prvi koncert v naši naselbini v tej sezoni, se bo občinstvo gotovo poburilo. Kakor se vidi mnenje ljudi, se zelo zanimajo za ta koncert in zbor "Delavec" pričakuje, da bo občinstvo napolnino dvorano. In s tem pokazalo, da cenijo njih delo. Pomagajmo jim moralno in gmotno. Razume se, da je sedaj narod v velikih stiskah, nekatere manj, drugi več. Pozabimo ti-sti dan na depresijo in pridimo vsi na koncert in se prav po prijateljsko zabavajmo. Vstopnina je samo 50c za koncert, igro in ples. — **Simpatičar.**

"Na dnu" v Penni

Canonsburg, Pa. — "Na dnu", drama v štirih dejanjih, katere avtor je slavni ruski pisatelj Gorkij, bo uprizarjena dne 17. aprila po delavskem odru iz Clevelanda v zapadni Penni in sicer v Canonsburgu, Pa. To je ena največjih iger, kar smo jih imeli na canonsburškem odru. V njej nastopa dvajset oseb.

Prijatelji dramatike v zapadni Penni, ne zamudite redke prilike! Napolnite dvorano dne 17. aprila do zadnjega kotička. Zapolnimo si, da dramatika je u-metnost in s tega vidika bi jo morali mi tudi gledati in podpi-rati na vseh koncih in krajih. Dramatika je eden prvih pogor-jey za izobrazbo naroda na kulturnem kot prostovoljnemu polju. Drama "Na dnu" je pretresljiva, pokazuje nam pretresljiv položaj ruskega delavca v času, ko je vladala na Ruskem kruta buržoazija ter je zatirala ubogo de-

lavstvo, ki se je borilo za boljši kosček kruha.

Slovenec po zavladni Penni kličem in jih prav prijazno vabim: Ne zamudite te pretresljive drame, ki prikazuje duševni boj teptanega delavstva iz socialnega življenja.

Dne 2. aprila bo tukajšnje društvo št. 149 JSKJ priredilo plesno veselico v prostorih John Podboja, na katero vabi vse rojake in rojakinje iz bližnje in daljne okolice. Za prijetno zabavo in postrežbo bo dobro preskrbljeno. — **John Koklich.**

Se ne izplača

Cleveland, Ohio. — Kriza je, to moramo priznati. Kar je delav-skega ljudstva, jo gotovo vsak občuti, eni več, drugi manj, toda občuti jo vsak, no čeprav je še kateri med nami toliko sre-đen, da ima delo. Saj nima drugega kot delo. Gospodje deloda-jalci znajo poskrbeti, da ubogi delavec gara le za njih profit. Kaj jim mar drugo. No pa ven-dar sedeti doma za pečo se ne izplača.

Tako smo se pogovarjali člani pevskega zbora "Delavec", od-sek soc. kluba št. 28 JSZ, in pri-šli do zaključka, da od samih mi-sli na slabe razmere se ne da oklatriati — in tako smo pričeli ugribati, kako bi se dalo napravi-ti, da bi se nekoliko razveselili in tako pozabili na to nezahelje-no krizo. Pri tem se oglašajo neko-din pravi: "Saj to se ne izplača." Pa se oglašajo drugi in pravi: "Sa-veda se ne izplača, misliti vedno na to proketo krizo — izplača pa se in jaz predlagam, da naše društvo priredi svoj prvi kon-cert in če je mogoče tudi kakšno igro." Predlog sprejet brez ugo-vora.

In tako se je naše društvo od-ločilo, da priredi svoj prvi veliki koncert dne 3. aprila, začetek ob 3. popoldne v SD dvorani na E. 109 in Prince ave. Pri tem koncertu sodeluje tudi najboljši slovenski pevski zbor "Zarja", odsek soc. kluba št. 27 JSZ. Sodeluje tudi češki soc. zbor "Vo-jan." Po koncertu bo pa uprizar-jena igra "Rudarji", katero u-prizori dramski odsek soc. kluba št. 28 JSZ. Po tej igri pa se pripravite na smeh, ker "Kranjski Jancez v New Yorku" je poln smeha in tako ga bo obilo tudi za udeležence. Po končanem programu prsta zabava in ples.

Upoštevajoč slabe delavske razmere, je članstvo določilo vstopnino le 50c. Otroci pod 10. letom v spremstvu staršev so vstopnino prosti, od 10. do 16. leta plačajo 25c.

Za ples bo skrbel naš domač orkester. Za okrepila bo pa skrbel najboljši za to postavljeni odbor. — **J.L.**

Iz čitalnice

Waukegan, Ill. — Slov. narodna čitalnica vabi vse prijatelje, člane in nečlane, da se poslužijo knjig, ki jih jim nudi brezplačno vsak torek večer od 7. do 9. Čitalnica ima bogato zalogo knjig. Zastopani so domalega vsi slov., pisatelji, romanopisci, novellisti in pesniki. Letos si je čitalnica "nabavila" lepo zbirko novih knjig, znanstveno-kulturnih in leposlovnih, katere bodo zanimale gotovo vsakega zavednega Slovence.

V teh težkih časih, ko tarejo delavca dneve skrbi, ko vsake-

mu preostaja časa, je edino knji-ga, ki nas nekoliko razvedri. Saj knjiga, pisana v materinem jeziku, je kakor pozdrav iz domovine, kakor klic ljube matere! Pomni tudi, da od vsake preči-tane knjige imajo gotovo kaj ko-risti. Dolžnost vsakega pa je, da pazi na izposojene knjige in da jih vrne vsaj po dveh tednih. Kdor drži knjige dalje, plača za vsako knjigo odškodnino.

Slov. nar. čitalnica vabi nade-žne vse prijatelje, Slovence, da pristopijo kot člani z mesečnino 25 centov. Čitalnica nudi svojim članom dnevno vse slovenske časopise, ki izhajajo v USA, kakor tudi mesečnik "Zena in Dom" iz starega kraja.

Slov. nar. čitalnica sporoča tu-di, da kdor ni vrnil ključa od čitalniške sobe, da se ključev več ne sprejemajo, ker si je čitalnica nabavila novo ključavnico in nove ključke, tako da so sedaj stari ključki sploh nerabni. Aktivni člani slov. nar. čitalnice doka- nje ključev v zameno prejšnjih na redni mesečni seji, ki bo v soboto 9. aprila ob pol 8. zvečer. Po seji bo v čitalniški sobi domača članska zabava ter nekoliko ku-ska in pijače. Iskreno ste vab-ljeni vsi čitalničarji! Na sviden-je!

Mary Celarc, knjižničarka.

Mala sprememba

Detroit, Mich. — Ker je bila v mojem zadnjem dopisu pomota, da se vrši veselica ženskega od-seka SDD, bi se moralo glasiti, da priredi ženski odsek SND na 23. aprila, a se drugi dan vrši koncert skupne federacije, amo ženske dan prelozile, da se vršila 16. aprila, to je en teden prej. Ker je prestopno leto, bo tudi "prestopnega leta ples," da bodo ženske moške vprašale za ples; ako se odpove, je pod kaznijo 10 centov. Ženske in dekleta, kate-re hočete, prinesite "beskete" s seboj in za 2 osebi lunča notri in svoje ime. Godba bo "Hometa Trio," na Six Mile cesti.

V soboto 2. aprila bo veselica ali večerinka pevskega društva "Svoboda." Ker je zadnje čase veliko mladine pristopilo k "Svobodi," se še veliko obeta. Ste prošeni mladi in starejši, pristopite k Svobodni. Večerinka se vrši na Viktor ave. Godba v zgornji dvorani — Hometa orkester — in v spodnji pa Nograšek s harmoniko.

Anna Travnik, članica št. 121.

"Španska muha"

Barberton, O. — Ker so delavske razmere pod nullo in mnogo družin prizadetih radi brezposel-nosti, je dram. društvo "Slove-nija" sklenilo, da uprizaro dne 2. aprila ob 7. zvečer v dvorani Do-movine na 14. cesti šaljivo tri-dejanko "Španska muha." Od čistega preostanka od vstopnic bo društvo nakupilo živila za slovenske brezposelne družine v naseibini, neoziraje se na mi-ljenja.

Vasbina igre: Bogat tovarnar iz Ljubljane je imel razmerje v mladosti s plesalko aenorito Ro-sito ali "španako muho." Posle-dica tega razmerja je bil sinček. Toda med tem se je zabavala tudi z drugimi. Kar tri si je iz-brala in vsakemu posebej za-trjevala, da je oče njenega otro-ka in končno prislila vse tri, da so plačevali skozi 24 let za nje-nega otroka. Vsi trije so plače-vali, samo da ni prila skrivnost iz mladih let na dan.

Na neki seji se je tovarnarje-va žena spoznala s španako mu-ho, ne vedoč, da je bila nekda ljubica njenega moža — in kon-čno sklenili, da sin španke muhe poroči tovarnarjevo hčer. — Ko pride fant k tovarnarju prosit za roko njegove hčerke — se je tam ob istem času nahajal G., odvetnik, ki je tudi ljubil tovar-narjevo hčerko. Med pogovorom fant potopi odvetniku, da ne ve kako se pride do mlade gospodič-e in ne ve kako se jo ljubi. Od-vetnik ga takoj razume in ga ta-koj nauči, kako se ljubi mlade gospodičene — in sedaj —

Kakšen bo konec igre, boste videli še potem, ako posetite pri-reditev. Ker gre to za tako blago idejo, za pomoč brezposelnim, se prosi občinstvo iz Barbertona in okolice, da pride omenjeni ye-čer na prireditev. Vstopnina za odrasle je samo 35c. Po igri bo ples. Igra Tomišev orkester.

Pridite, ne bo vam žal, name-jali se boste od arca.

I. A. Može.

All ste naročili na dnevnik "Prosveta"? Podpirajte svoj list!

Demonstracije brezposelnih delavcev v Philadelphiji, Pa. Okrog 15.000 oseb je napadilo veliko poslopje in zahtevalo fed-ralno finančno pomoč.

